

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

กลุ่มที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหล

ร้อยละ 29.5 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 45-48 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 48 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.4-ป.6) สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีจำนวน 4-6 คน ขนาดพื้นที่ถือครองของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เกิน 18 ไร่ มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 33,854.14 บาทต่อปีและ รายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 35,544.19 บาทต่อปี ขนาดพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 1.81 ไร่ต่อครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการใช้สารสกัดหางไหลของเกษตรกรเฉลี่ย 946.81 บาทต่อฤดูปลูก จำนวนแรงงานในครัวเรือนทั้ง ชาย และหญิงที่มีอายุมากกว่า 15 ปีมี 3-4 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสกัดหางไหลจากเจ้าหน้าที่เกษตร นักวิชาการเกษตร การเข้าร่วมประชุม การดูงานและการฝึกอบรม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษของจังหวัด ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้สารสกัดหางไหล่น้อย และประสบการณ์ในการทำสวนผักเฉลี่ย 7 ปี ซึ่งชนิดผักที่ปลูกเป็นผักที่นิยมบริโภคทั่วไปตามท้องตลาดได้แก่ ผักคะน้า กวางตุ้ง ผักกาดเขียวปลี และผักบุ้ง ด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้สารสกัดหางไหล เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องสารสกัดหางไหลอย่างถูกต้อง ในระดับสูง และมีความรู้ในเรื่องสารพิษตกค้างในผักอย่างถูกต้อง ในระดับปานกลาง ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสกัดหางไหลเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสกัดหางไหลในระดับสูง และเกษตรกรกลุ่มนี้มีการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลคิดเป็น ร้อยละ 44.6 ของเกษตรกรทั้งหมดซึ่งมีสาเหตุในการยอมรับหลายประการ ได้แก่

1. เมื่อฉีดพ่นสารสกัดหางไหล การเข้าทำลายของแมลงศัตรูผักลดลง
2. หาซื้อสารสกัดหางไหลได้ง่าย
3. สารสกัดมีราคาถูก

กลุ่มที่ไม่ยอมรับการใช้สารสกัดทางไหล

ร้อยละ 28.5 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 45-48 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 48 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.4-ป.6) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มี 4-6 คน ขนาดพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่ไม่เกิน 18 ไร่ รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 28,458.88 บาทต่อปี รายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 38,461.68 บาทต่อปี มีพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 1.55 ไร่ต่อครัวเรือน มีค่าใช้จ่ายในการใช้สารสกัดทางไหลโดยเฉลี่ย 116.82 บาทต่อฤดูปลูกจำนวนแรงงานในครัวเรือนทั้งชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 15 ปี มี 1-2 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสกัดทางไหลจากเจ้าหน้าที่เกษตร และนักวิชาการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ปลูกผักซึ่งอยู่ในความดูแลของบริษัทเอกชน มีประสบการณ์ในการใช้สารสกัดทางไหลน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่เคยได้รับการฝึกอบรมการใช้สารสกัดทางไหล และได้ทดลองใช้แต่ตัดสินใจไม่ใช้สารสกัดทางไหลอีกต่อไปในภายหลัง เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนผัก เฉลี่ย 5 ปีซึ่งชนิดผักที่ปลูกเป็นผักที่ได้รับความนิยมในการบริโภค และบางชนิดปลูกเพื่อป้อนให้โรงงานอุตสาหกรรมได้แก่ ผักคะน้า ผักกาดเขียวปลี แตงกวา มะเขือม่วง และถั่วฝักยาว มีความรู้ในเรื่องสารสกัดทางไหลอย่างถูกต้องในระดับปานกลาง และมีความรู้ในเรื่องสารพิษตกค้างในผักอย่างถูกต้องในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสกัดทางไหลของเกษตรกรนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสกัดทางไหลในระดับปานกลาง และเกษตรกรกลุ่มนี้ไม่ยอมรับการใช้สารสกัดทางไหลคิดเป็น ร้อยละ 55.4 ของกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งมีสาเหตุในการไม่ยอมรับหลายประการได้แก่

1. หาซื้อสารสกัดทางไหลได้ยากและสารสกัดมีราคาแพง
2. พืชผักที่ใช้สารสกัดทางไหลชนิดพ่นมีกลิ่นเหม็นทำให้ผักไม่ได้ราคา
3. เมื่อใช้สารสกัดทางไหลชนิดพ่นแล้วยังคงมีแมลงเข้าทำลายพืชผัก

5.1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการยอมรับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน ขนาดของที่ดินถือครอง รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร พื้นที่ปลูกผัก ค่าใช้จ่ายจากการใช้สารสกัด การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์ในการใช้สารสกัดทางไหล ประสบการณ์ในการทำสวนผัก ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารสกัด ความรู้เกี่ยวกับสารพิษตกค้างในผัก ความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีการใช้สารสกัดทางไหลกับตัวแปรตาม คือ ยอมรับการใช้สารสกัดทางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก พบว่า ค่าใช้จ่ายในการใช้สารสกัดทางไหล การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์ในการใช้สารสกัดทางไหล ประสบการณ์ในการทำสวนผัก ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารสกัด และความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีการใช้สารสกัดทางไหล มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดทางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 จากกรณีศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายจากการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหล กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลตระหนักถึงเรื่องสุขภาพร่างกายของตนเองและผู้บริโภค เมื่อใช้สารสกัดหางไหลจะไม่เกิดผลตกค้างในผลผลิตและสภาพแวดล้อม ทำให้เกษตรกรใช้สารสกัดมากขึ้นเพื่อทดแทนการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดแมลง จึงส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการใช้สารสกัดหางไหลสูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหล

5.2.2 การได้รับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักของเกษตรกร กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสกัดมากกว่าสองแหล่งจึงมีการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลมากกว่า กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากแหล่งข่าวสารน้อยกว่าสองแหล่ง ทำให้เกิดความเชื่อถือนำข่าวสาร เกิดการเปรียบเทียบและตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุด และเกิดความมั่นใจจึงยอมรับได้ง่ายขึ้น ซึ่งจากงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ (2542) ที่พบว่า การได้รับข่าวสาร เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชของเกษตรกร กล่าวคือ เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารการป้องกันกำจัดศัตรูพืช สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักวิชาการมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยได้รับข่าวสาร ซึ่งจากการศึกษานี้แตกต่างจากการศึกษาของ ธวัชชัย (2540) ที่พบว่าแหล่งที่มาของการรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกรใน อำเภอ แม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

5.2.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษซึ่งได้รับการช่วยเหลือให้คำแนะนำจากนักวิชาการเกษตรในเรื่องการใช้สมุนไพรในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก จึงทำให้เกิดการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลมากกว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา (2546) ที่พบว่า การเป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางดะ มีความสัมพันธ์กับ การปฏิบัติของเกษตรกรที่มีต่อระบบในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกซึ่งมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือด้านปัจจัยต่าง ๆ จากศูนย์ จึงมีการยอมรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่มากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก

5.2.4 ประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดหางไหลมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลมีประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดหางไหลมาก่อน เมื่อได้มีการทดลองและปฏิบัติจริงจึงเกิดความมั่นใจ และยอมรับได้ง่ายกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดหางไหลน้อย ซึ่งจากการศึกษานี้สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ เสถียร (2541) ที่พบว่าปัจจัยทางด้านประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้สารสกัดสะเดา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดสะเดาเพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชของนักเรียน

5.2.5 ประสบการณ์ในการทำสวนผักมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก กล่าวคือ เกษตรกรที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลมีประสบการณ์ มีความรู้และความเข้าใจในการทำสวนผักเป็นอย่างดี ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุใจ (2546) ที่พบว่า ประสบการณ์ในการปลูกมันฝรั่งของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกมันฝรั่ง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวัฒน์ (2546) ที่พบว่าประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลัง มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม สำหรับพืชผักที่เกษตรกรกลุ่มที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลนิยมปลูกได้แก่ ผักคะน้า กวางตุ้ง ผักกาดเขียวปลี และผักบุ้ง ซึ่งเป็นผักที่มีอายุสั้น ในขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ยอมรับการใช้สารสกัดนอกจากจะปลูกผักดังกล่าวแล้วยังปลูกเพื่อส่ง โรงงานอุตสาหกรรมเช่น แดงควา มะเขือม่วง และ ถั่วฝักยาว ซึ่งอาจมีความเป็นไปได้ที่เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักแตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อการยอมรับการใช้สารสกัด

5.2.6 ความรู้ในการใช้สารสกัดหางไหลมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหล มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้สารสกัดหางไหลเป็นอย่างดี สามารถที่จะใช้สารสกัดหางไหลได้อย่างถูกวิธีมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ยอมรับการใช้สารสกัด ซึ่งมีความรู้ในการใช้สารสกัดหางไหลน้อย ซึ่งผลจากงานวิจัยในครั้งนี้ มีความแตกต่างกับงานวิจัยของ สุภาพ (2542) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรบ้านแม่สาใหม่ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

5.2.7 ความคิดเห็นการใช้เทคโนโลยีสารสกัดหางไหลมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก กล่าวคือ เกษตรกรที่ยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลมีความคิดเห็นด้วยกับการใช้เทคโนโลยีสารสกัดหางไหล จึงทำให้เกิดการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลมากกว่ากลุ่มที่ไม่ยอมรับ ซึ่งจากงานวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของละไมพร (2541) ที่พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีการใช้มุ้งตาข่ายของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักกางมุ้งของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดที่ดินถือครอง รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร พื้นที่ปลูกผัก ความรู้เรื่องสารพิษตกค้างในผัก และแรงงานในครัวเรือนทั้งชายและหญิง ไม่มีความสัมพันธ์ในการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักของเกษตรกร

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการ อันที่จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก ดังนี้

5.3.1.1. จากการศึกษาในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า เกษตรกรขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้สารสกัดหางไหล จึงควรจัดให้มีการศึกษาและฝึกอบรมในเรื่องการใช้สารสกัดหางไหลให้แก่เกษตรกรมากขึ้น

5.3.1.2. ควรมีการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อทดสอบ ทดลอง ให้เกษตรกรเห็นถึงประสิทธิภาพของสารสกัดหางไหลเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรยอมรับมากขึ้น

5.3.1.3. ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นหางไหลไว้ใช้เอง เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักและสะดวกในการใช้งาน

5.3.1.4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นสถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตรลำปาง รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการร่วมมือกัน โดยเฉพาะด้านการค้นคว้าวิจัย และพัฒนารูปแบบของการใช้สารสกัดหางไหล ให้ได้ผลมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกษตรกรผู้ใช้และประชาชนผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในความปลอดภัย และยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลเพื่อนำไปทดแทนการใช้สารเคมี เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและสิ่งแวดล้อม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการยอมรับการใช้สารสกัดหางไหลในจังหวัดหรือท้องถิ่นอื่น ๆ ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพียงพื้นที่เดียว ทั้งนี้ก็เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการวิจัยในพื้นที่ต่าง ๆ และสามารถสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานได้

5.3.2.2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงต้นทุนในการผลิต และการใช้สารสกัดหางไหลในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักเพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปรับใช้ในการส่งเสริมการใช้สารสกัดหางไหลแก่เกษตรกรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

5.3.2.3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชนิดของผักที่เกษตรกรปลูกมีความแตกต่างกัน หากศึกษาการยอมรับในกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักชนิดเดียวกัน ซึ่งมีการดูแลรักษา การเข้าทำลายของแมลงศัตรูพืช ตลอดจนด้านการตลาดคล้ายคลึงกัน อาจทำให้ผลการวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น